

Průzkum na pochodu a ve střetném boji

Úspěšné vedení boje a operace do značné míry závisí na znalosti situace a na možnosti získat dostatečně přesné a věrohodné údaje, nutné k uskutečnění účinných úderů na hlavní zdroje palebné síly vojsk protivníka.

Průzkum jako nejdůležitější druh bojového zajištění je nutné organizovat v každé době a nezávisle na podmínkách boje. Znalost protivníka je základní předpoklad k rozhodování velitele. Zkušenosti sovětské armády z 2. světové války potvrzují, že žádný velitel nemůže splnit úkoly s minimálními ztrátami, nemá-li dostatek údajů o činnosti protivníka.

Po 2. světové válce vznikly kvalitativně nové dílčí ozbrojené síly, které podstatně ovlivnily charakter a obsah bojové činnosti. Boj se stal rozsáhlejší, aktivnější a pohyblivější. Vyzbrojení vojsk prostředky, které umožňují používat jadernou munici i konvenční prostředky s velkým dosahem a velkým ničivým účinkem dodávají bojové činnosti velkou dynamičnost. Dynamika střetného boje a možnost rychle a pronikavě měnit se situace za přibližování obou stran, při zahájení střetného boje a v jeho průběhu vytvářejí částečně nové podmínky pro včasný, nepřetržitý a hodnověrný průzkum. Nepřetržitost, včasnost a hodnověrnost průzkumu budou však v těchto částečně nových podmínkách ztěženy.

V současné době půjde o to, zajistit časovou a prostorovou kontinuitu průzkumu obzvláště na pochodu a ve střetném boji, aby bylo zabráněno jakémukoliv překvapení a ještě důkladněji organizovat a vést průzkum. Objekty protivníka musí být cílevědomě zachycovány po delší dobu a ve větších prostorech. K tomu jsou přirozeně nutné v první řadě technické prostředky

průzkumu. Průzkumné síly a prostředky mechanizované (tankové) divize postačují při pružném, soustředěném a vzájemně se doplňujícím použití ke splnění požadavků vševojskového boje.

Posuzujeme-li charakter první útočné operace armády, pak přesun z objektů a prostorů shromáždění, zajištění státní hranice a krytí přivedení vojsk s následujícím přechodem svazků do útoku, v jehož průběhu může dojít ke střetným bojům v příhraničním prostoru, jsou součástí útočné operace. To znamená, že není žádná činnost, které by nepředcházelo přemístování vojsk. Proto bude pochod jedním z hlavních druhů činnosti svazků a útvarů, který musí být organizován zásadně s předvídaním střetnutí s protivníkem. Pro zahájení střetného boje a pro jeho úspěšné vedení má velký význam předejít protivníka ve vedení mohutných úderů na jeho hlavní síly při rozvíjení k útoku. Podaří-li se tento záměr, bude možné zničit i protivníka dobře připraveného k útoku.

Chceme-li předejít protivníka ve vedení úderů jadernými i ostatními palebnými zbraněmi a vnutit mu vlastní vůli, musíme včas zjistit jeho přisunující se jednotky. A to předpokládá jasně stanovit hlavní úkoly průzkumu.

Úkoly průzkumu na pochodu s předvídaním střetného boje

Úkoly průzkumu na pochodu při možném střetnutí s protivníkem spočívají v tom, získat včas přesné údaje o nepříteli a odhalit možné záměry jeho činnosti. Proto musí být zjišťovány během přípravy i v průběhu především

— pohyby protivníka na velké vzdálenosti, jeho stav a složení, zvláště jeho jaderné zbraně a ostatní prostředky hromadného ničení,

— pochodové osy a rychlosti jeho proudů,

— kdy prošly předvoje a hlavní síly protivníka určitými úseky,

— možné prostory k použití výsadek protivníka,

— zátarasy, překážky a zamořené prostory terénu.

Všechny průzkumné orgány měly by pokládat za hlavní úkol průzkum jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení včetně radioelektronických prostředků.

K úspěšnému vedení střetného boje má kromě ostatních faktorů velký význam terén (stav komunikací a prostorů rozvíjení). Údaje o prostoru předcházející činnosti pomáhají udržet plánované tempo pochodu a zmocnit se včas takticky výhodných prostorů.

Při zajišťování státní hranice a krytí přivedení vojsk do vyčkávacích prostorů měla by být činnost organizována zásadně s předvídáním střetnutí s protivníkem. Z toho vyplývá pro průzkum několik důležitých úkolů, které zabezpečují včasnou obranu proti překvapivému útoku protivníka. Jedním z hlavních úkolů průzkumu bude včas rozpoznat přípravy k útoku a jeho zahájení. Přitom je velmi důležité zjistit příznaky k bezprostřední přípravě protivníka k vedení jaderných úderů.

Průzkum divize a celý průzkumný systém musí být včas posílen, aby mohl získat o nepříteli především tyto údaje:

— stupeň pohotovosti

— stav právě uskutečňovaných opatření

— stupeň připravenosti k útoku

— uskupení a stav vojsk připravených k útoku

— síla a doba přivedení posilových prostředků a mob. záloh,

— síly a prostředky, použité v příhraničním prostoru (průzkumné jednotky, krycí jednotky, síly teritoriálních vojsk),

— terén v nástupní oblasti a systém zátarasů

— zásobovací základny

— teritoriální a polní systém velení.

Možnosti motostřelecké (tankové) divize ke splnění těchto úkolů jsou přirozeně omezené. Proto průzkum organizuje a koordinuje štáb armády. Zvlášť důležitě by měla být organizována součinnost s pohraničními útvary.

Jednotky rádiového a radiotechnického průzkumu rozvinují se včas na státní hranici v pásmu motostřelecké (tankové) divize, aby mohly být nepřetržitě v činnosti. Rádiový průzkum je s to získat hodnotné údaje k odhalení stupňů pohotovosti protivníka, označení kódů pro přechod k činnosti s použitím JZ apod. Všechny tyto údaje mohou být zjištěny jen soustředěným použitím průzkumných sil a prostředků na nejdůležitější směry, úseky a prostory.

K organizovanému průzkumnému systému jsou zpravidla dodatečně rozvinuty pozorovatelné a v pohotovosti jsou skupiny hloubkového průzkumu, aby mohly na rozkaz (signál) ihned zahájit činnost. Organizace pochodu s předvídáním střetného boje a tím také průzkum začínají s obdržetím předběžného nařízení nebo bojového rozkazu pro pochod.

Metodika práce velitele a štábu se zřetelem na organizaci průzkumu závisí podstatně na situaci, zvláště však na úkolu a času. Je značný rozdíl, je-li organizován pochod v kasárnách (v míru nebo v období zvýšeného napětí), v prostoru soustředění (vyčkávacím prostoru) nebo v průběhu bojové činnosti při přibližování nebo pod ochranou vlastních vojsk, která jsou v dotyku s nepřítelem.

Rozhodující vliv na celou činnost velitele a štábu při přípravě nebo v průběhu bojové činnosti má trvalé nebezpečí použití jaderných zbraní a chemických bojových látek. Tyto podmínky působí bezpochyby na pořadí a obsah prací velitele a jeho štábu také se zřetelem na organizaci průzkumu.

K organizaci průzkumu není žádný stále platný návod. Jsou však určité zkušenosti, které se musí upravit pro různé situace. Rozhodující kritéria pro to jsou zvláště charakter očekávané bojové činnosti, obsah bojových úkolů, čas, stupeň vybavení orgánů velení technickými prostředky a stav výcviku důstojníků.

Umění velitele spočívá právě v použití účelné pracovní metody při sběru a vyhodnocování údajů o situaci během přípravy a v průběhu boje. To zabezpečuje včas se rozhodnout a plánovat bojovou činnost včas vydat úkoly vojskům a organizovat nepřetržitou součinnost.

Ve většině případů má velitel pro tyto úkoly jen velmi málo času. Nedostatek času však nesmí v žádném případě snižovat kvalitu organizace, a kvalitu průzkumu. Z toho vyplývá mnohá otázka: Jak můžeme zkrátit čas k organizaci průzkumu? Zkrácení času můžeme dosáhnout jen tehdy, podaří-li se nám přednostně uskutečnit vhodná opatření ještě před obdržetím

bojového úkolu. Taková opatření mohou být:

- výpočet sil a prostředků podle jednotlivých variant pochodu,
- pečlivé studium terénu a pochodových os v možných směrech pochodu
- všestranné materiálně technické zajištění průzkumných útvarů a jednotek
- určení stavu a složení průzkumných orgánů
- bojový výcvik v tématické nastávajících bojových úkolech,
- intenzivní studium metod velení bojové činnosti protivníkem, změn v organizaci a výzbroji. Současně je účelné zdokonalit znalosti důstojníků o bojové síle, bojové pohotovosti a výcviku protivníka na očekávaných směrech. Právě tento úkol je nutné posuzovat jako důležitou podmínku k tomu, abychom mohli pozdější úkoly splnit bez větších časových ztrát.

V každém případě musí organizace průzkumu po obdržení předběžného nařízení probíhat souběžně a relativně současně na všech velitelských stupních (divize, pluk, prapor). Souběžnou činnost umožní a podřízeným může poskytnout více času, uvede-li štáb divize do předběžného nařízení pluků:

- trvání předpokládaného pochodu,
- předběžnou informaci o očekávaném protivníkovi,
- orientační směr pro průzkum,
- pohotovost průzkumných orgánů k průzkumu,
- úkoly pro průzkum,
- dobu a místo vydání úkolů podřízeným.

Po obdržení bojového úkolu je velitel povinen upřesnit úkoly průzkumu. I když někteří velitelé pokládají tuto činnost za nutné zlo, stanovení úkolů velitelem k organizaci průzkumu nelze obejít. Bez průzkumu je riziko neúspěchu předem větší. Proto musíme k tomuto problému přistupovat s vědomím plné odpovědnosti. Je účelné podřídit tyto úkoly náčelníku štábu nebo náčelníku průzkumu podle očekávané činnosti, tj. pro pochod až do zasazení motostřelecké (tankové) divize do boje i pro boj samotný.

Velitel musí stanovit, do kdy musí být předloženy údaje o nepříteli a o terénu. Na tomto podkladě může náčelník průzkumu teprve plánovat použití průzkumných sil a prostředků. Velitel musí stanovit hlavní úsilí průzkumu, aby náčelník průzkumu mohl plánovat použití prostředků cílevědomě a koordinovaně.

Po stanovení úkolů velitelem a s ohledem na pokyny nadřízeného štábu musí náčelník štábu oznámit náčelníku průzkumu počet a sílu průzkumných orgánů na pochodu, zahájení průzkumu, způsob obnovení spojení s průzkumnými orgány, místo zálohy průzkumných prostředků, termín zpracování průzkumných dokumentů a jejich obsah.

Nyní může náčelník průzkumu organizovat průzkum. Průzkumné jednotky musí být připraveny a použity podle plánu a musí plnit průzkumné úkoly. Náčelník průzkumu by měl stanovit úkoly průzkumným orgánům osobně. To ovšem nevylučuje a dosud se to úspěšně praktikuje, že při použití většího počtu průzkumných orgánů svolá náčelník průzkumu podřízené důstojníky, velitele a důstojníky štábu průzkumného praporu ke stanovení úkolů. Nejříve se předávají průzkumné úkoly těm orgánům, které budou použity nejdříve.

Náčelník průzkumu má při plánování použití průzkumných sil a prostředků velkou odpovědnost. Právě při plánování musí být vyjádřeno diferencované použití sil a prostředků v duchu zámýslu velitele ke zničení uskupení protivníka. Důležitým předpokladem k tomu je zhodnocení nepřítelů. Náčelník průzkumu musí při plánování použití průzkumných prostředků zhodnotit situaci a předložit přesné výpočty na základě úkolů a činnosti protivníka.

Rozborem údajů, které jsou o nepříteli k dispozici, získá náčelník průzkumu závěry o

- prostorech rozmístění vojsk protivníka a době, resp. prostoru možného střetnutí s ním,
- stavu a složení nepřátelského uskupení,
- jeho předpokládaných záměrech a charakteru jeho možné činnosti.

Zvlášť důležité je studium předpokládaného směru postupu protivníka. Je nutné zjišťovat pochodové osy včetně možnosti objížděk, přepraviště, větší osady, prostory výhodné k rozvinutí, jakož i možnosti terénu k maskování protivníka, s hlavními důrazy na předpokládané pochodové osy prostředků jaderného napadení, tanků a dělostřelectva.

Dále je nutné předvídat a určovat možné směry přesunu proudů, pochodovou rychlost a z toho vyplývající prostory pravděpodobného střetnutí s protivníkem. Náčelník průzkumu musí určovat pro každý předpokládaný prostor střetnutí i možné prostory palebných postavení raketových vojsk a dělostřelectva, všeobecné uskupení protivníka a jeho pravděpodobný směr

hlavního úderu, možnosti včasného použití průzkumných prostředků na zvolené objekty protivníka. Bude výhodné stanovit prostory a směry zvláštní pozornosti, protože není možné předem detailně určit veškerou činnost protivníka.

Poněvadž se obě strany nepřibližují stejnou pochodovou rychlostí, a také pochod zahájily v různou dobu, musí náčelník průzkumu vycházet z přesných výpočtů a na tomto podkladě stanovit dobu a prostor možného střetnutí vlastních průzkumných orgánů s průzkumem, předvoji a hlavními silami protivníka. Jen tak můžeme plánovat činnost vlastních průzkumných orgánů podle času a místa a navést je v nejkratší době na objekty průzkumu.

Po vyhodnocení údajů o nepříteli musí náčelník průzkumu stanovit, které údaje bude nutné prověřit, dále pak úkoly průzkumu během pochodu až do zahájení střetného boje a v jeho průběhu. Podle toho by měl náčelník průzkumu řešit tyto otázky:

- na kterých pochodových osách použít průzkumné skupiny divize (síla, složení, úkoly) k průzkumu protivníka a zhodnocení terénu,

- které orgány využít k průzkumu na bocích divize,

- kdy, kde, s jakými úkoly použít skupiny hloubkového průzkumu,

- které úkoly a v jakém pořadí má plnit rádiový a radiotechnický průzkum,

- které orgány připravit a udržovat v pohotovosti k průzkumu se zahájením střetného boje,

- průzkumné úkoly, které mají plnit předsunuté oddáry, předvoje, výsadky a podpůrné letectvo,

- jaké požadavky na vzdušný průzkum připravit, resp. předložit nadřízenému štábu.

Použije-li divize vzdušného výsadku, musí náčelník průzkumu organizovat průzkum i v jeho prospěch.

V zájmu celkových úkolů průzkumu musí být tyto úkoly koordinovány. Proto musí náčelník průzkumu podle pokynů náčelníka štábu upřesnit s náčelníky druhů vojsk a služeb úkoly, směry a dobu průzkumu druhů vojsk a zařazení jejich průzkumných orgánů v pochodové sestavě divize.

Všechna průzkumná opatření podchyťují se na pracovní mapu náčelníka průzkumu a v Plánu průzkumu. Pořadí zpracování dokumentů závisí podstatně na času, který je k dispozici. Je-li málo času, plánuje se použití sil a prostředků nejdříve na pracovní mapě náčelníka průzkumu

a teprve později se zpracovává Plán průzkumu.

Plán průzkumu jako nejdůležitější dokument průzkumu ve štábu divize musí být zpracován přesně. K plánování použití průzkumných sil a prostředků musí být znám nejen vlastní bojový úkol, ale také uskupení a předpokládané záměry protivníka. Ve štábu divize musí být všechny druhy a orgány průzkumu sladěny podle cíle, doby a prostoru. Proto by měly být v Plánu průzkumu podchyceny jak orgány vševojskového průzkumu s jejich úkoly, tak také orgány rádiového, dělostřeleckého, ženijního, chemického a speciálního průzkumu. Zkušenosti potvrzují, že Plán průzkumu musí obsahovat i úkoly a jejich pořadí při ničení nepřátelského uskupení jako základ k plánování průzkumu. Je výhodné zpracovávat Plán průzkumu podle situace a úkolů pro různá období. Pro pochod s předvídaním střetného boje se zpracovává detailně pro fázi pochodu, pro střetný boj se stanoví všeobecné průzkumné úkoly a orgány. Tyto úkoly a termíny jejich splnění, jakož i úkoly použitých průzkumných orgánů se na pochodu upřesňují, zvláště pak po zahájení boje čelními jednotkami.

Organizace a vedení průzkumu

Poněvadž při pochodu je objektivně nutné vést průzkum do značné hloubky, musí být druh a počet použitých průzkumných prostředků a doba jejich zasazení přesně určena. Proto musí náčelník průzkumu při stanovení úkolů průzkumným orgánům brát v úvahu časový a prostorový náskok, protože jen tak mohou průzkumné orgány získat včas údaje o protivníku. Průzkumný předstih totiž zabezpečuje dodání takového počtu pravdivých, úplných a důležitých informací, které umožňují včas se rozhodnout a to jak ve směru vševojskovém, tak pro činnost jednotlivých druhů vojsk a služeb. Dále musí být průzkum organizován do šifry a hloubky bez mezer a stupňovitě.

Počet průzkumných skupin divize závisí na úkolu, pochodové sestavě divize a údajích, které mají být získány o protivníku a terénu. Průzkumné skupiny působí obvykle na všech pochodových osách a na bocích vlastních vojsk. Vzdálenost průzkumných skupin od vlastních hlavních sil závisí na úkolech, na stavu těchto skupin a na terénu. Podle zkušeností ze cvičení musí průzkumné skupiny začít s průzkumem 1,5 až 2 hodiny před zahájením pochodu zajišťovacími jednotkami. Podle toho může průzkumná skupina divize působit před vlastními zajišťovacími jednot-

kami do hloubky až 80 km, průzkumná skupina pluku až do 50 km, bojový průzkum praporu do 10 km. Z průzkumného praporu může být použito k průzkumu 3 až 5 průzkumných skupin. Pluky používají obvykle 1 až 3 průzkumné skupiny.

Za předpokladu, že velitel divize od doby obdržení údajů o protivníkovi potřebuje nejméně 90–120 minut k tomu, aby stačil učinit opatření k zajištění ohroženého boku, musí být průzkumné skupiny v činnosti na vzdálenost 20–50 km před vlastními jednotkami.

Se zahájením střetného boje — nebo je-li přehled o celkové situaci a činnost jednotek protivníka může být určena s dostatečnou jistotou — jsou dány předpoklady k dalšímu použití skupin hloubkového průzkumu. Vycházíme-li z toho, že na pochodu do předpokládaných prostorů rozvinutí hlavního uskupení protivníka byly vyslány 1–2 skupiny hloubkového průzkumu, mohou být se zahájením střetného boje použity dodatečně další 1–2 skupiny hloubkového průzkumu. Poněvadž skupiny hloubkového průzkumu přirozeně nepostačí ke splnění všech úkolů při průzkumu prostředků jaderného napadení, je účelné přenést průzkum palebných postavení taktických raket a dělostřelectva na průzkumné skupiny divize a pluků.

Podle zkušeností z různých cvičení je účelné použít 1 skupinu hloubkového průzkumu do pravděpodobného prostoru palebných postavení operačně taktických raket v hloubce asi 30–60 km a další skupinu hloubkového průzkumu do hloubky 100 km k průzkumu operačních záloh. Při včasném zasazení mohou skupiny hloubkového průzkumu zjistit operační zálohy protivníka 4 až 6 hodin před jejich bezprostředním použitím. Tato doba stačí velitel, aby mohl učinit opatření k boji s přivedenými zálohami. Rychlé zasazení skupiny hloubkového průzkumu ovšem předpokládá, že nadřazený štáb dá k rychlé přepravě této skupiny k dispozici vrtulník.

Radiotechnická průzkumná rota bude v činnosti na směru postupu předsunutého odřadu nebo předvoje; může pochodovat v proudu s hlavními silami po četách na 2–3 pochodových osách za předsunutými silami. V každém případě musí však být začleněna do pochodové sestavy divize tak, aby se mohla v co nejkratší době rozvinout. Za pohybu musí být naslouchací čety na příjmu.

Se zahájením střetného boje a v jeho průběhu zvyšují se možnosti průzkumu radiotechnické rot, protože rádiové spojení je nejdůležitějším prostředkem velení protivníka. Protivník totiž rozvíjí k za-

jištění použití bojových prostředků velký počet rádiových, radionavigačních a řídicích prostředků. Zvláštní pozornost by měla být věnována odposlechu jeho rádiové sítě, především raketových a dělostřeleckých jednotek, velitelské sítě svazků a útvarů.

Podle dosavadních zkušeností je výhodné, rozvíjí-li se radiotechnická rota za předsunutými odřady, příp. předvoji. K rozvinutí potřebuje zpravidla 30 minut. Pochoduje-li např. předsunutý odřad 50–70 kilometrů před hlavními silami divize, může mít radiotechnická rota 90–120 minut času k průzkumu, což postačuje k získání údajů o protivníkovi, které umožní organizovaný vstup hlavních sil do střetného boje. Jakmile se hlavní síly zavázaly do boje, přemístí se radiotechnická rota za bojovou sestavu pluků 1. sledu.

* * *

Použití a součinnost různých průzkumných orgánů motostřelecké (tankové) divize na pochodu s předvídaním střetného boje vyžaduje od náčelníka průzkumu a odpovědných důstojníků štábu divize přesné plánování. Předpokládá to také zlepšit součinnost druhů vojsk a služeb pokud jde o průzkum. Štábní cvičení, velitelsko-štábní cvičení a válečné hry jsou pro štáby divizí vhodnou příležitostí k nácvikům organizace průzkumu.

Se zřetelem na očekávanou činnost protivníka a úkoly průzkumu za pochodu a ve střetném boji je důležité obsáhnout všemi druhy průzkumu maximálně možnou hloubku protivníka. Obzvlášť musí zvýšit účinnost vševojskový průzkum úzkou součinností s dělostřelectvem a použitím vrtulníků.

Nehledě na všechny technické možnosti např. vzdušného průzkumu a jiných speciálních průzkumných prostředků, zůstává v divizi průzkum bojem a u střeleckých praporů a rot bojový průzkum důležitým faktorem k vlastnímu řízení boje a nemůže být nahrazen, ale jen doplněn jinými informacemi.

Nejdůležitější úkol průzkumu za pochodu a ve střetném boji je zjistit protivníka v dostatečné vzdálenosti před vlastními hlavními silami. Poněvadž síly a prostředky protivníka, zvláště prostředky jaderného napadení jsou hluboce členěny a decentralizovány na velkém prostoru, musí průzkum plnit úkoly v celém pásmu činnosti, na bocích a v celé hloubce. Jeho hlavní úsilí musí být přitom zaměřeno na průzkum objektů, které leží v dosahu účinnosti palebných prostředků svazku a útvarů a mají největší vliv na další bojovou činnost.

Upraveno z tisku NDR